

A GYERMEKSÉG SZENT ÚTJA

IRTA: P. BRUNO DE JESUS MARIE O. CARM. D.

A gyermek és a szenvedés

Aszkétikus élet, javító élet : nem túlhajtott-e egy tízéven aluli gyermek képességeihez ezen képletek tartalma?

A szentek egyességének tétele, kétségkívül, egyike a katekizmus legszárazabbjainak. Egy pillanatra hagyjuk az írást és tekintsünk a kisgyermek ártatlan, őszinte szemeibe. Nem sokat tudnak még azok, nyílt tekintettel néznek a világba és nem várnak mást, mint örömet. Semmiféle okoskodás sem készítette elő a gyermeket sem a szenvedésre, sem az áldozatra. Mégis tudjuk, hogy bármilyen kicsi legyen is, képes önkéntesen is megvonni magától valamit a jó Jézus iránt való szeretetből, aminek élvezetére pedig joga és képessége lenne. Tudjuk, hogy sok fizikai és erkölcsi bajra reagál. Szembeállítjuk a gyermeket a szenvedéssel és ekkor, úgy érzem, fel kell kiáltanom : «Nem értem meg mindig a gyermeket és mindig érzem, hogy felém magaslik. Túlhalad engem». (Dr. Gilbert Robin : L'enfant sans défauts.)

Mint egy pszichológus írta, a gyermek énje kötött, melyet kiáradó gazdag ritmus ural — nem (mint a felnőttét) önző érdekek alakulása. Így önző fájdalmai is (mikor valamit elvonnak tőle) felületesek, egyszersmind lármásak, míg a szenvedések, melyek lelkének mélyéig nyulnak, olyan bőségesen buzognak benne, hogy a felnőtteknek fogalmuk sincs róla. A gyermek lelke szűz, tehát nem tompult, túlérzékeny ; sőt mi több, minden múló percből valami örökkévalót szív magába — innen származik a fájdalom óráján az egyénnek valamilyen tökéletes izoláltsága, «elemi» agóniája, mely ismeretlen a kész ember előtt. Ez viszonylagossá teszi szenvedését ; szétbontja multa és jövőre, emléket és reménységet hív segítségül, míg a gyermek egészen zsákmányául esik a kínzó jelennek . . .

Igen, a szenvedésben a gyermek túltesz rajtunk. Először is semmi kétség sincsen, hogy a fizikai szenvedést illetőleg érzi a fájdalom nyilát zsenge húsán áttörni. Ami az erkölcsi szenvedést illeti, a felnőtt nem szereti, hogy ezen gyöngéjénél fogva legyőzöttnek látszódjék maga előtt s azért így beszél : «Nem érti azt a gyermek».

Valóban, bizonyos fokig érvényes lenne ez a magyarázat, ha nem láthatnánk legnagyobb csodálatunkra, mennyire csügg a gyermek a szenvedés misztériumán, ha ez feltárult előtte.

A kis Anne-Marie öt éves volt, mikor gyengéden szeretett öccse meghalt. A drága kis lényre vonatkozó emlékeit gyöngéden feljegyezte és lerajzolta. Egy napon a kerti

bokor mögött találták, amint titokban sírt. Azt hitték, hogy könnyeinek közvetlen magyarázatot adhatnak, becézték hát és faggatták :

Kiderült, hogy Anne-Marie azért sírt, mert a kis Jean az égbe ment . . . Tehát a kisleány szenvedett ettől . . . és elbűjt, hogy egyedül szenvedhessen.

Könnyű a gyermek értelmetlenségéről beszélni. «Ha tisztán utánczó lény lenne, arra következtethetnénk, hogy miközben másolja a felnőtteket, csak halványabban adhatja vissza azoknak érzelmeit. Pedig úgy kell tekintenünk a gyermeket, mint mindent asszimiláló önálló szervezetet, mely a dolgokat kiválasztja és a saját alkata szerint emészti meg.» (J. Plaget : *Lés représentations du monde chez l'enfant.*)

A gyermek talán kevesebbet szenved olyan dolgok miatt, melyek a felnőtteket súlyosabban érintik. De meg vannak az ő saját szenvedései és a felnőtt, ha észreveszi, gyakran tud oly kegyetlen lenni, hogy kineveti érte. Úgy áll a dolog, hogy a gyermeket illetőleg magunkat különös módon túlbecsüljük. Vannak anyák, akik gyermekeik egyikének életét egyetlen mosollyal meghamisították, mert mosolyuk a gyermek előtt kegyetlenné vált. Mindenki tudja, milyen különös gondozást követel a kisgyermek finom szervezete ; de nagyon is kevésbé ismerik azt az őrző gondosságot, melyet lelki szervezete követel.

— Papa, — mondja a kis három és féléves Louis, — Mamát nem szeretem többé. Bájos kis arccskája nem haragos . . . túlkomoly.

— Miért? — kérdezi apja.

— Mert . . . soha többé nem mondok el neki semmit . . . soha.

— De miért, édesem?

— És a kicsiny hang ismétli :

— Nem szeretem többé Mamát.

Szeszély?

Nem, a kis Louisnál nem.

Apja könnyes szemmel mondja nekem : «Kis szíve már bezáródott».

Ez az eset szerencsére ritkán fordul elő ilyen korban. De olyan nagyon kivételes?

Tudnunk kell, hogy a kicsinyek szóbeli kifejezésének eszközei végtelenül tökéletlenebbek észlelőképességeiknél és másrészt összeütközéseik nem a mieink. Hangos sírás követi egy cukorka megtagadását, kiabál, ha öccse elveszi játékját. De vannak kevésbé feltűnő, csendes fájdalmaik is. A gyermek, aki természetszerűleg könnyeivel protestál szeszélyeiben, néha ösztönös szeméremmel visszatartja igazi bánatában a könnyeit. Minél mélyebbek érzelmei, annál nehezebben tudja azokat éreztetni ; ha nem bontakozik ki, még jobban hallgat. Apjának és anyjának gyermeke örömét, bánatát minden árnyalatában jól meg kell figyelnie

— Atyám, hiszen mi vakok vagyunk — mondja Pierre Lhande egyik regényének hősnője, — mi anyák vakok vagyunk férjünkkel és gyermekeinkkel szemben.

— Gyerekeitekkel szemben igen. (Pierre Lhande : *Luis*.)

Borzasztó megfigyelni, mennyire ápolják a gyengéd anyák a fizikai bajokat, míg a lelki bajokat, a fiatal lelkeken keletkező szövődményt, még meg sem sejtik. Ebből kétféle veszély származhat : egyrészt a baj magában fejlődik tovább, másrészt a gyötrődő gyermek más, inkompetens, sőt veszélyes kezekre bízhatja azt rá. Vannak gyermekek, kik korai romlottságba esnek : «Nincsen számunkra más remény, minthogy ugyanazok, akiknek hanyagsága folytán a baj keletkezett, ismét meghódítsák lelkét». (P. Lhande : *Luis*.) Így mondatja ezt Pierre Lhande egyik nevelési regényében, a Dos Hermanosi gazdasági iskola egy kapucinus testvérével, aki egy fiatal szerzetessel beszél : «Nem túloztak azok, akik azt állították, hogy a gyermek nevelése hatéves korában befejeződik. Mi itten, éppenúgy mint Önök kollégiumaikban, nem alkotjuk újra a jellemet, csak újra *begipszeljük*, bármily keveset ér is ez az eljárás».

Eme sok nyomorúság alapját gyakran valami kis meggyógyíthatatlan szenvedés alkotja. A gyermek drámákat él át, sajnálatos öngyilkosságok bizonyították ezt be. A regényírók semmit sem találtak ki : a gyermek szenvedése elkülönült dráma a családban lévő rejtett rendetlenség miatt (P. Bourget ; *André Cornellis*.) a nyilvános becstelenség miatt (A. Lafon : *L'élève Gilles*.) a kétértelmű környezet miatt (Gilbert de Voisins : *L'enfant qui prit peur*.) az erkölcsi elhagyatottság folytán (Edmond Jaloux : *Le reste est silence*.) vagy a túlzott gyengédség folytán (Jacqueline Vincent : *Maman du ciel*.) Ezek az írások nem hazudnak : egész sorozata ez a helyes rezgéseknek melyek néha szívettépőek és érzékeny, szüzi talajból fakadnak fel. A szenvedés vonója megérintette az újonnan feszített húrokat. Ez a vonóhúzás lehet mesteri : ha természetfölötti régiókba indul, összehasonlíthatatlan lesz a hordereje, lendülete és harmóniája.

Mi szükséges ahhoz, hogy a gyermeknek első találkozása a szenvedéssel magas szellemi értékű legyen ?

Kellő miliő és befolyás — és semmi más. Ezáltal a gyermek hőssé lehet. Hasonlítsuk össze a gyermeket a kora teljében levő férfival. Először is a felnőtt számára a szenvedés igazolva van. A felnőtt tudja, hogy a gondviselés tényleges rendjében, a szenvedés kiindulási pontja az eredeti bűn volt. De tudja vagy tudhatja, hogy az eredeti bűn nem adja meg a testi szenvedés teoretikus problémájának magyarázatát, mert az már a tisztán természetes állapotban is létezhetett. A testből és lélekből összetett ember csakis természetfölötti adományokkal lehetne tőle tehermentesíteni.

A szegény felnőtt ember tudja, hogy jelenlegi hibáiért melyek mérlegét megterhelik és adósságát növelik Isten előtt, csakis ő felelős. Mégis a szenvedés felindítja sokszor szívét, amelyből feltör néha a kiáltás : Igazságtalanság. A szenvedélyek áradata zaklatja s ha a kegyelem segítségével megnyugszik, lelke talán sebzett marad.

A szenvedés fájdalommal telten súlyosodik rája. A szentek egyességének dogmája nem vonja ragyogó ösvényére anélkül, hogy ne vetne irigységgel telt pillantást szerencsésebb testvérei felé.

Vagy pedig a szenvedés valóban szárnyaló, tökéletes adomány számára. Visszafordulás nélkül akarjuk hősnek érezni magunkat. Élvezzük nagylelkűségünket.

A fordulónál majd jelentkezik egy cyrénei Simon, akit «Góg»-nek neveznek. Azután vannak valóban nagylelkűek, akikből mindez hiányzik. Miért? Mert közel állnak a gyermekhez.

Hogyan fogja a gyermek a szenvedést

A gyermek egyszerű.

Hősies minden lélekzetével anélkül, hogy tudatában volna hősiességének.

Claire négyéves : «Tudja Anyukám, — mondja egy este, — a legjobb, amit a jó Istennek mondhatunk : szívem a tied, szívem csakis érted van». — «Ki tanított erre?» — «Senki.»

A kicsi előtt vagy *van* valami, vagy *nincsen*. Nem ismeri azt az ezernyi árnyalatot, mely minőségében emel, kisebbit, növel, feltételez egy «igent», mely tisztán cseng fülébe. Az ellentétes érzelmek nem bocsátkoznak nála komplikált, homályos kompromisszumokba, kizárják egymást : «*Van*, van, *nincs*, nincs». Ez evangéliumi álláspont is egyúttal. Ezért követi nála a sírás a nevetést egyforma őszinteséggel.

A gyermek keveset törődik az eredeti bűnnel ; rövid életében semmi sem homályosította el tiszta lelkét. S az igazságtalanság gondolata nem foglalkoztatja szenvedése idején, pontosabban : az emberek okozta szenvedések idején. Néha szeretné megérteni az erkölcsi «miért»-et, de ez a «miért» lázadás nélkül való. Testvérei szaladgálnak és ugrálnak, míg ő mozdulatlanul fekszik a gipszkötésben. Boldognak tartja őket, mert játszhatnak, de mosolyog rájuk, míg teste a szoros tokba van zárva. Hányszor láttunk már ilyen ragyogó mosolyú fekvő beteget és milyen elszorult szívvel közeledtünk hozzájuk !

Ne higyjük azonban, hogy törékeny, *kevésbé tudatos* lényről van szó. Kicsi ágyában fekvve sokszor már «jőtevője a többieknek». A szóban forgó gyermek tudatos, sajátmaga elfogadja és felajánlja baját és fájdalmát. Dr. R. Duval-Arnould írja, hogy az anyának gyermeke betegsége folyamán az lesz a szerepe, hogy erre rávezesse és ebben segítse kicsinyét.

Mert az anya rendkívül gyöngéd lehet. Ha azonban könnyelmű, ha nem akar maga is áldozattá válni, a gyermek minden tette dacára is megérzi, hogy nem illik az ő körébe és a lelki elhagyatottság fogja szorongatni párnái közt. Idegenül fogja magát érezni a simogatások alatt. Amire tudtán kívül vár, az egy titok, mely tiszta természetét valahogyan a természetfelettihez alakítja. Értsük meg . . . nem tudja hogyan . . . igen kicsi még, nem ismeri a módo-

zatokat és eszközöket. De bünnélküli kis lelkét magasabbra sarkallni, hogy rohammal foglalja el a szenvedés értelmét, azt a régiót, ahol a szenvedés termékennyé lehet, vajjon olyan nehéz feladat-e egy nevelő számára ?

A gyermek és a fizikai szenvedés közötti összeütközés csakis a felnőttek műve. A tiszta és egyszerű részvétel, a hízélgések, a mindenfajta kényeztetések csak megejtik fiatal lelkét. Mélyében valami mindig sóhajtozni fog, vagy lesznek, amelyek nem csillapulhatnak el. A gyermek hamarosan felfedezi a «nyögések politikáját».

«Kis Terézke» mondja nekünk tapasztalatai alapján : Néném gyakorta becézte és a leggyengédebb szavakkal szólított anélkül, hogy valami mást, mint könnyeket és a változatlan panaszt ért volna el. «Fáj a fejem» hallatszott rendületlenül. Én, akinek majd mindennap úgy fájt a fejem és nem panaszkodtam, egy szép este Máriát akartam utánozni. Elkezdtem sírni, egy karosszéken ülve, a szalon sarkában. Nem-sokára bejött egy unokatestvérem, akit nagyon szerettem, fáradozott körülöttem, a nagynéném is jött és kérdezte, mi az oka könnyeimnek. Én is azt feleltem, amit Mária : «Fáj a fejem».

Úgy látszik, hozzám nem illett a panaszkodás : sohasem hitték el nekem, a fejfájás okozta sírásomat . . . » (Hist. d'une âme).

Az igazság az, hogy a túlérzékeny gyermek akaratát átíttatja a szenvedés. Az akarat minden bizonnal az, ami a legszemélyesebb bennünk, — értelmünk, érzékenységünk a mienk, míg akaratunk mi magunk vagyunk, mondja Descartes.

Ez az akarat az, amit a nevelő és az anya, nagyon természetesen hozzá-
idomíthat a szenvedéshez, ha küldetése tetőpontján áll.

A gyermek, aki természettől fogva oly központként akar szerepelni, mely körül minden másnak forognia kell, a kegyelem hatása alatt ezt a tendenciát csodálatraméltóan helyre tudja hozni. Nemcsak, hogy elfogadja akaratunk ezirányú átvitelét, de sokszor fölül is mulja azt !

— Ajánld fel Jézusnak édesem. Őt tövisekkel koronázták, mert téged szeretett.

— Ó igen, ez igaz és őneki a fejében maradtak a tüskék, míg nekem gyorsan kihúzzák a tűt a combomból.

Guy nem dramatizálja szenvedését.

— Ha szívem nagyon fáj, vagy hevesen dobog és azt hiszem, hogy kiszakad, azt mondom a kis Jézusnak : «Nyugtasd meg Te, aki benne vagy».

A szenvedés eme megtisztító munkáját a személyzet mondásaiból ért-
hetjük meg igazán :

— Guy olyan kedves lett, olyan csendes . . . és olyan szép ! Valódi kis szent, mondták a betegápolók. (Une âme d'enfant : Guy de Fontgalland.)

Egy hatéves kislánynál ugyanez történt :

— Hat hosszú héten keresztül formálta Isten ezen gyermek lelkét, amennyiben minden olyan megrázkódtatáson keresztül vezette, amelyek különben csak húsz-harminc év folytán szentelnek meg egy lelket.

Megismeri a haldoklás kínjait, úgyhogy ez a vidám kisleány így szól: «Nem örülök többé». De aztán összeszedi magát, hogy elfogadja a nehéz utat, melyen keresztül a kis Jézus magához vezet. (V. Marmoiton, S. J.: *Lucette.*)

A gyermek ismeri a szenvedés értékét. Egyszerűsége könnyen alkalmazkodik az érdemek átruházásának tanához.

Lucette mikor már haldokolni kezdett, a nagyhét vasárnapján lourdesi vizet ivott és így szólt: «Szent Szűz gyógyíts meg engem». Az anyja kérdi tőle: «Akarsz segíteni a bűnben élő lelkeken, hogy gyónjanak meg és a mennyországba jussanak?» A fájdalmas kis fej lehanyatlik és szemének pillantásával válaszol: «Igen».

És Odette a kórházi ágyon. Egy este borzalmas fulladási rohama közepette a nővér injekciót akar neki adni. De ő nyugodtan suttogja: «Nem, most hagyjon engem szenvedni, mert egy kegyelmet kérek».

És a kis nyolc éves Denise, aki egy robbanásnál súlyosan megsérült, így szól anyjához: «Ne sírj anyám, a jó Jézus ennél többet szenvedett értem. Jézusom Te vedd el az életemet, ha neked úgy tetszik, Te, aki annyit szenvedtél».

A hét éves kis Michel: «Anyám, ha Jézus már az égbe vitt engem és ha neki ismét a földre kellene jönni keresztjével, én megkérném, hogy engem is hozzon le magával, hogy ne szenvedjen egyedül».

Azon a télen, mikor Anne de Guigné megbetegedett, az anyja minden gyerek számára egy levéltelen fát jelölt ki. A kopasz ágakat a gyermekeknek kellett feldíszíteniök: minden virág, minden levél, minden gyümölcs egy-egy áldozatot jelentett ezen a fán.

Az áldozatok fája szimbólum. Fel is lehet rajzolni alakját, de elég láthatatlanul a szív mélyébe zárni.

Az utolsó októberben, melyet ezen a földön töltött, Nénette a jó Isten minden növénye közül egy rózsafát választott, hogy abból az ő áldozatainak szimbolumát teremtsen meg. A rózsafűzér minden Üdvözlégye ez alatt a hónap alatt a Szent Szűz egy-egy rózsájává lett.

«És minden áldozat is egy-egy rózsává válik, gondolta Nénette, az életem rózsafáján.»

De a rózsafáknak rendszerint tövisük is van, ez az egyedüli hibájuk. Az áldozatok, melyeket az élet folyamán hozunk, szintén tövissek néha; ingerültek vagyunk, mintha azt mondanánk: ezt az áldozatot felajánlom, mert nem tehetek másképp.

«A jó Isten nem fogja magát megszúrni az én rózsafámon», gondolta Nénette. És csakis tökéletes, vidám, szeretetteljes áldozatokat hozott neki. Úgy nevezte őket: *tövis nélküli rózsák*. (Marie Fargues: *La petite Anne de Guigné.*)

Felidézhetném a ti édes arcocskátokat, Nellie, Ágnes, Marie-Clotide, Marguerite, Auguste... a tiéteket és még annyi másét! Egész serege van e kis győzedelmeseknek, kiknek fehéren izzó energiája minket pirulásra készítet. Hány gyermek mondta ki az «Igent», akik naivúl, egyszerűen ölelték magukhoz a szenvedést. Az ő megnyugvásuk erkölcsi hőstett volt, amelyet gyakran megbolygattak anélkül, hogy megértették volna. De az égben tündökölni fognak.

Igen, a gyermek emberfelettivé válhatik, még mielőtt emberé fejlődne.

De jó szó e az emberfeletti?

Nevezzük méltóbban:

A szenvedés szentté teheti a gyermeket.

Az áldozat szellemének felébredése

Miután a gyermek ily nagylelkűen tudja elfogadni a hozzáérő szenvedéseket, tanítsuk meg, hogy saját jószántából menjen az áldozatosság elébe. Majd meglátjuk, hogyan születik meg lelkében az áldozat szelleme.

Nyilvánvaló, hogy ez a szó: áldozat, az értékek egész hierarchiáját jelenti. Áldozat lemondani egy cukorka élvezetéről. Áldozat elhagyni a hön szeretett szülőket, hogy végül is valamilyen leprás telepre temetkezzünk el. A két szélsőség között csak közvetítő fokok vannak és a kis gyermek sokat megmászik e fokozatok közül anélkül, hogy megszedülne. Ez esetben is erélyesen követelem azonban a természetfölötti miliőt és a vezetőt, aki nem más, mint a nevelő.

Azon akarathoz képest, mely «a harmadik életévtől kezdve hevesen nyilatkozik meg, amelyet azonban egészen az érzékelhető ízlések uralnak, nem lesz túlkorai áldozatról beszélni. (Eugen Devand: *L'âge mutin.*)

A gyermekre túl sokszor ránehezül szerencsétlen kényeztetéseink hatása, mely hiúságunk, gondatlanságunk és érzélgőségünk eredménye.

Sem nevelés, sem szellemi élet nem lehet el áldozat nélkül. A kis gyermek normális állapotban törvényszerűen reagál. (E. Dupré, *Pathologie de l'imagination et de l'émotivité.* (Számára a jó eleinte csak olyasminak tűnik föl, ami érzelmi életében a kielégülés valamely mozzanatát hozza létre. A jó az, ami örömet okoz és a kellemesnek megfelelő valamit kritikátlanul fogadja, anélkül, hogy figyelembe venné, hogy ez a kellemes dolog milyen módozatokat ölthet, milyen okokból ered, milyen hatásokat vált ki. A gyermek nem válogatja, hogy a jó fogalma meg felel-e, vagy sem a dolgoknak. Mihelyt meg tudja különböztetni a látszólagos jót a valódi jótól, a kis gyermek plaszticitását a nevelő csodálatosan felhasználhatja és önakaratából mondathatja le még a megengedett kielégülésről is. A gyermeki lélek majdnem egészen tiszta lap, amely formálódik, átítatódik, hajlik és tovább alakul az akarat és az igyekezet erejével. Kétségtől erkölcsi tisztaság az alapja, de a fő itt is a lelki idomítás.

— Még nagyon kicsinyek vagytok, — mondta egy anya három kis leánykájának, akiknek egyike három, másika két éves, a harmadik pedig húsz hónapos volt: — Ma nagypéntek van, a Jézuska keresztthalálának napja. A délutáni vajás kenyér mellől nem veszem el a csokoládékat. De a kis leánykák, akik igazán szeretik a Jézuskát, saját maguk fel tudják a csokoládéjukat áldozni.

Erről a dologról nem esett több szó. Egyik gyermek sem válaszolt. De este az anya megtalálta a három tábla csokoládét a Feszület lábánál. A mi Urunk bizonyára mosolygott az ártatlan ajándékon: az egyikén a bébi fogainak nyomai is meg-látszottak, aki bizonyára ingadozott és rágcsálni kezdte a saját részét.

A nevelés egész művészete ebben rejlik. A kicsiny, mindennapi körülmények alkalmas és éber kihasználása fontos az akarat gyakorlására, ami egyedül a vágyak elnyomásával történhetik. A kicsinyek számára bizonyára

nem szükséges semmi erős és kemény próbatétel. Adjátok oda nekik «Kis Terézke» rózsáit, de az Istenért ne szedjétek le róluk minden tüskét azon ürgy alatt, hogy megvérezhetik magukat. Megkereszteltetésük kegyelme méltóvá tette őket, hogy beláthassák az áldozat értelmét. Ha a buzgalom friss keletű és még ügyetlen arra, hogy a gyermek jól használja fel, a nevelő feladata rendet vinni beléje és a kis lábakat a szentek nyomaiba illeszteni. Ha azon csodálatos dolgokról olvasunk, amelyeket az «Eucharisztikus Keresztshadjárat» visz véghez a gyermekeknél, mindegyre elhanyagolt lehetőségekkel találkozunk és a legvirágosabb mező egész biztosan az önmegtagadás és az áldozat esőzése nyomán virul fel. Ezen Keresztshadjárat egyik célja, hogy a családi nevelést tökéletesítse. De «mily sok a helytelen úton, vagy rosszul vezetett gyermek, akik nem találtak mást szüleiknél, mint gondterhelt arcokat, csoba követeléseket, tilalmat és vak szigort. Az kellett volna, hogy a szülők is kicsivé tegyék magukat, hogy gyermekük magasságából nézzék a hegyeket, melyeket meg akartak vele mászatni» . . . (Isabelle Rivière, *Comme soi même*. Vie Spirit. mars 1932.)

Újra és újra vissza kell térnünk alapelvünkhöz : a gyermeknek természetfeletti miliő és vezető kell.

Vezető, vagyis tekintély, aki biztos lépéssel kormányoz utunkon előre és nem szorítkozik egyedül hibáink megállapítására. «A gyermek ösztöneit nem szabad tudatosítani. Ahelyett, hogy valami tényleg létező hibáját süténénk rá, mint pl. : «Jaj, de lusta vagy !» — vagy pedig : «Istenem milyen falánk ez a gyermek !» «Senki sem tudja, mennyire falánk !», mennyivel határozottabb a gyermeki formálhatóságát vágyainak elnyomására fölhasználni ! A gyermek a keresztséggel járó kegyelemnél fogva megérti — amint láttuk — hogy mi az áldozat, az önmegtagadás, a szenvedés. Mire vártok még keresztény szülők, hogy őket alakíthassátok, hogy a «tiszulás útjára» vigyétek ?

Mit akartok ? Hogy gyermeketek lelke megrögzött «hamis ráncokat» mutasson fel, melyek ellen később küzdeni kell?

Mire vártok? Arra, hogy a szenvedélyek, melyeket mindig élő erőkként érzünk magunkban, még jobban elbokrosodjanak és különösen, hogy a gyermek megismerje és megszeresse ezeket a bilincseket, hogy ezeket Szent Ágoston szavai módjára «kivánatos barátnőinek» tekintse, akikről bevallja : «Kértem Istent, hogy szabadítson meg tőlük, de csak úgy, hogy ez ne történjék meg nagyon hamar?» (Szent Ágoston : Vallomások.)

Ha nevelői hivatástok magaslatán álltok, nyerjétek meg gyermekeitek bizalmát és ez a bizalom adjon tekintélyeteknek kellő szelídséget és kellő erélyt.

Gondoljátok meg, hogy a rátokbízott kis teremtés alakíthatósága folytán olyan helyzetben vagytok, amely *soha többé* nem tér vissza. Ne korlátozzátok tekintélyeteket egyedül a büntetésre, hanem kormányozzatok vele bölcsességgel.

Az ilyenfajta tekintély különösen a nő adottságaival illik össze, aki természetétől fogva az áthatás, a finomság, az intuíció ajándékának birtokosa és ami erkölcsi szempontból megmérhetetlenül nagy segítő erő.

Ha a természetet a természetfölöttivel párosítjuk, vagyis ha tekintetbe vesszük a megszentelő kegyelmet és a jó nevelőt megvilágosító adományok fényét, rájövünk arra, hogy a csendes, példaadó lelki indítások mily rengeteg erővel bírnak. «Légy tiszta és jó tétetik általad mintegy véletlenül».

Madame Acarie-ban, a francia Karmel alapítójában, a későbbi «Megtetesülésről nevezett Mária nővér»-ben a legmagasabb fokig megvolt az anyaságnak ezen természetfeletti felfogása. Istennek akarja hat gyermekét nevelni, mondván, hogy ugyanolyan mértékben akarja szeretni őket, mint amennyire ők szeretik Istent. Világosan megmagyarázza nekik: «Nem esik majd nehezemre bármely idegen gyermeket jobban szeretni, ha annak Isten iránt való szeretete nagyobb, mint a tiétek». Mily különösen világítja meg ez a mondása az érzelemnek az igazság és az igazságosság általi uralmát.

Ez a csodálatraméltó anya jól rá tudja vezetni a rábizottakat az önmeztagadásra és az áldozatra. «Ha a személyzet közül valaki nem tetszett nekik, éppen annak kellett ellátnia őket. Szó sem lehetett róla, hogy asztalnál az ízlésük érvényre jusson. Hogy a falánkság ellen felfegyverezze őket, életmódjukat, étkezésüket a legegyszerűbbre fogta. Egyik tízéves kisleánya két héten át folyton ugyanazt az ételt kapta, amit nem igen szeretett. «Mint hogy a második a gyümölcsöt szerette legjobban, anyja néha visszakérte tőle, amit előzőleg már odaadott neki . . .» (Duval: «La Bienheureuse Marie de l'Incarnation».)

Ennek a tökéletes nevelőnek egész módszerét érdemes elolvasni és megfontolni. Az idősebb nővérek valóságos szellemi és erkölcsi anyaságot gyakorolhatnak öccseik és hugaik fölött. Ki ne ismerné Pauline befolyását a gyermek «Kis Terézkére»? A «Histoire d'une âme»-ban gyakran találjuk nyomát ennek. Gondoljunk csak arra a részre, amely az idősebb testvér küldetését foglalja magában.

«Kérdezem magamban, hogyan nevelhetett engem Kis Anyám annyi szeretettel anélkül, hogy elrontott volna, mert semmiféle tökéletlenséget sem hagyott rám; sohasem tett nekem ok nélkül szemrehányást, de viszont — és én ezt nagyon jól tudtam — sohasem tért vissza az egyszer már elintézett dolgokra». (Hist. d'une âme.)

Vagy hogy közelebbi példát hozzunk fel, gondoljunk csak Marie Antoinette de Geuser-re, Consummatára, aki szintén a legidősebb volt egy nagyszámú családban. Tökéletes és nagyon kiegyensúlyozott természet lévén, ez a bensőséges lélek rendkívül figyelemreméltó Istennek teljesen átadott élete szintézisében. Mindegyik öccsére és hugára megkülömböztetett gonddal tekint s állandóan természetfeletti gyengédség van velükszembeni magatartásában:

«René lelkiismeretes és okos . . . A minap azonban bevallotta nekem, hogy ezúttal nem «szórakoztatta» annyira az áldozás, mint a multkor. Beszélgettünk erről a dologról, minek utána hamar megértette, hogy anélkül is lehet jól áldozni, hogy az ember valami «szórakozást» érezne . . . Marie mindig a példásan viselkedik . . . Fred jó és aranyos gyermek, aki kínaiak megtérítéséről álmodozik. Buzgalmában azonban nem jár mindig a helyes úton; megtörténik, hogy inkább egy tizedet is elimádkozik

rózsafüzéréen, hogy megtalálja iskolakönyvét, mintsem, hogy megkeresné... (1913 március 9.)

Ez mint látjuk a kicsikre vonatkozik. Gondoskodása másféle ugyan, de nem csekélyebb a nagyok iránt sem.

«Georges jól tölti szünidejét és boldog, hogy újra velünk lehet. Nem tudom miért, de nagyon szeret engem és ha itt van, cseppnyi szabad időm sincs, mert jobbnak látom, hogy semmi mást se csináljak, ha felkeres engem, mint ami neki kellemes. (1913 aug. 31. : Marie de la Trinité (Consummata) Lettres á une Carmelite.)

A jól vezető nevelő nem hárítja el, mert nem szabad elhárítania a gyermekajkáról felfakadó bizalmas közléseket. «Bizalmas közlések?» Igen. Nem túlzás ez a kifejezés a gyermeki megnyilatkozásokkal szemben sem, melyek kicsinyek ugyan látszólagos jelentőségükben, néha azonban igen sokat jelentenek tartalmukban. Egy fiatal lény ösztönös megnyilatkozását a maga idején, a maga órájában meghallgatni anélkül, hogy türelmetlenség, gúny, vagy felületesség mutatkoznék rajtunk, valóságos művészet. Aki vezető akar lenni, annak értenie kell a *meghallgatni tudás művészetéhez*. A gyermek csak akkor fogadja el bizalommal a feléje nyújtott kezét, ha érzi, hogy megértik. De ha tudja, hogy valóban meghallgatják, akkor *követni fog* ahová akarjuk.

Keresztes Szent János és a gyermekek aszkézise

Ezek után nem lesz nehéz szorosabbra fűzni azt az összekötő fonalat, mely kicsinyeink lelkiségét az *«önmegtagadás és a szenvedés»* szemszögéből nézve a nagy misztikusok tanáához köti.

A fiatal gyermek aszkézisének nem kell megerőltetőnek lennie, hogy termékeny lehessen. Tudjuk mindegyik gyermekről, hogy vannak vágyaik, mert azok hamarosan érvényre jutnak viselkedésükben. Erről nem mi tehetünk.

Mégis hiányzik belőlük az, ami őket felavatja, mely részben az erejük. Ezekből a vágyakból mégis hiányzik valami, ami szentesítené őket és igazi lököerejüket megadná és ez a *szokás*.

Keresztes Szent János tanítja *«A Kármelhegy útján»*-ban, hogy a tökéletesség elérésére el kell nyomni kicsiny és nagy vágyainkat. Azonban megjegyzi, hogy nem minden vágyunk egyformán hátrányos és hogy ezek nem egyforma mértékben ártalmasak. *A természetes vágyak csak kis mértékben akadályozzák az Istennel való egyesülést, vagy egyáltalán meg sem akadályozzák, ha nem adjuk hozzájuk beleegyezésünket és ha első megmozdulások . . .*, de ami az önkényes vágyakat illeti, ezek között vannak igen csekély jelentőségű dolgok is, melyek az isteni egyesülést megakadályozni képesek. Azokról a *szokásokról beszélnek, melyeket nem nyomtunk el idejében és nem bizonyos tettekről, melyek nem meghatározott szokásokból eredtek és így kevesebb kellemetlenséget okoznak*. A léleknek mindenesetre igyekeznie kell ezeknek eltüntetésére is, mert ezek is valami tökéletlen szokásból származnak. Hogyha bizonyos önkényes tökéletlenség-

günkről van szó, melyeket sohasem tudunk legyűrni, ezzel nemcsak hogy az isteni egyesülést akadályozzuk meg, hanem a tökéletesedésben való haladást is. És a szent Doktor még tovább is megy: «Ezen tökéletlenségeknek legkisebbe is, ha a lélek erősen tapad hozzája és megszokássá válik, annyi kárt okoz az erényben való haladásban, mintha naponta egész csomó tökéletlenségbe és bocsánatos bűnbe esnénk, melyek nem származnak bűnös szenvedély megszokásából». (Montée du Carmel, II. 11.)

Lisieuxi Szent Teréz nem ajánlja nekünk ezt a túlhevés aszkézist: «Távol álltam attól, hogy hasonlítottam volna azon szép lelkekhez, akik gyermekkoruk óta önkínzást gyakorolnak. Az enyéim csakis abból álltak, hogy megtörtem akaratomat, magamba fojtottam valami felelettel, hogy apró kis szolgálatokat teljesítettem környezetemben anélkül, hogy értékeltetem volna őket és ezer hasonló kis dolgot».

És mint Keresztes Szent János leánya, így folytatja tanítását:

«Ezen apró semmiségek gyakorlása révén előkészültem arra, hogy Jézus menyasszonya legyek és ki sem mondhatom, hogy ez a várakozás mennyire megörvendeztette bennem az odaadást, az alázatosságot és más erényeket.» (Hist. d'une âme.)

Mert Martin Teréz sohasem elégszik meg féleredményekkel. Gyermekkorában, ha csekélységekről: selyemszalagokról, csipkedarabokról volt szó, amiből testvéreivel választania kellett, így kiáltott fel: «Én az egészet választottam». Ezt későbbi életében szimbolummá tette. A szentségben is az egészet, «mindent választja», «nagy szent» akar lenni:

«Hogyha megtörtént, hogy valakinek akaratlanul is fájdalmat okoztam, ahelyett, hogy túltettem volna magam rajta, a végletekig kétségbeestem, ami hibámat még jobban növelte, ahelyett, hogy helyrehoztam volna és mikor hibám felett vigasztalódnunk kezdtem volna, azon sírtam, hogy sírtam».

Nem, szentnek lenni nem olyan könnyű dolog! Ismételjük az előbb mondotakat: Lisieuxi Szent Teréz győzelme abban rejlik, hogy hároméves korában indult el szellemi szárnyalására. «Nem voltam jótermészetű gyermek, telve voltam önszeretettel», mondja a szent; de:

«Megszoktam, hogy sohasem panaszkodjak, ha valamit, ami az enyém, elvettek tőlem, ha pedig igazságtalanul vádoltak, inkább hallgattam, minthogy magyarázkodjam.»

Ettől fogva a természetes védelmi reflex helyébe valami módon a csend természetfölötti reflexe lép és az erőfeszítés mindinkább valami szelíd mosoly mögé rejtőzik. A mi karmelita szentünk fiatal korában gyakorolt önmegtagadása korán napfényre hozza a rózsák töviseit, leküzdí pajkosságát, de arca vidám marad, mert azoknak a lelkeknek szabadsága ragyog rajta, akik le tudták győzni a természetüket.

Kis Szent Teréz elég szilárd és elég gyöngéd ahhoz, hogy kitárja karjait a gyermek felé és magával vonzza az ő «kicsiny útjára». Gyermekkorának gondtalanságával halad a jó Isten felé: «vers Papa le Bon Dieu».

Dr. Jankovich Nelly fordítása.